

Sygn. akt III AUa 329/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Jerzy Antoni Sieklucki
	sędzia Elżbieta Czaja sędzia (del.) Lucyna Stąsik-Żmudziak (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 25 listopada 2020 r. w Lublinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy B. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o przywrócenie terminu do opłacenia składek z tytułu działalności twórczej

na skutek apelacji B. D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 20 listopada 2019 r. sygn. akt VI U 1147/18

oddala apelację.

Lucyna Stąsik-Żmudziak Jerzy Antoni Sieklucki Elżbieta Czaja

III AUa 329/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 05.10.2018r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. odmówił B. D. przywrócenia terminu opłacenia składek z tytułu działalności twórczej za okres od 09.10.1970r. do 30.09.1995r.

Wyrokiem z dnia 20.11.2019r. Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił odwołanie wnioskodawcy i zasądził od B. D. na rzecz ZUS 180 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania

W uzasadnieniu orzeczenia Sąd wskazał, że podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne i prawne:

B. D. pismem z dnia 23 listopada 2018 roku wniósł do Sądu Okręgowego w Radomiu odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 05 października 2018 roku, nr (...). W uzasadnieniu wskazał, że winę

za to że upłynął termin na opłacenie składek za okres wykonywania pracy twórczej od 09 października 1970 roku do 30 września 1995 roku ponosi ZUS. Podniósł, że okoliczności, które uzasadniały możliwość przywrócenia terminu do opłacenia składek z tytułu wykonywania działalności twórczej przedstawiał we wcześniejszych pismach do ZUS i odwołaniu w sprawie VI U 954/17. Organ rentowy w ogóle się do tych okoliczności nie odniósł, choć były mu one znane z urzędu. Wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przywrócenie mu terminu na opłacenie składek za okres wykonywania działalności twórczej (odwołanie – k. 3-4).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Ponadto Sąd Okręgowy ustalił, że:

S. D. w dniu 19 czerwca 2012 roku wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. Inspektorat w G. z wnioskiem o przyznanie mu prawa do emerytury (wniosek – k. 1-3 akt ZUS).

Decyzją z dnia 10 lipca 2012 roku, nr (...) organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do dochodzonego świadczenia od dnia 01 czerwca 2012 roku, tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Wpłata emerytury została zawieszona z uwagi na kontynuowanie przez wnioskodawcę zatrudnienia (decyzja – k. 28-29 akt ZUS).

W okresie od dnia 31 października 1995 roku do 30 września 2012 roku, a następnie od 01 października 2012 roku do 30 września 2014 roku B. D. zatrudniony był w Akademii (...) im. G. iK. B.w Ł. na stanowisku adiunkta, adiunkta z kwalifikacjami II st., profesora nadzwyczajnego, adiunkta z kwalifikacjami II st. (kserokopie świadectwa pracy – k. 36, 66 akt ZUS).

Decyzją z dnia 31 października 2012 roku, nr (...) organ rentowy przeliczył emeryturę B. D. od dnia 01 października 2012 roku, tj. od ustania zatrudnienia (decyzja – k. 40-41 akt ZUS).

W dniu 28 kwietnia 2017 roku B. D. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w R. wniosek o przeliczenie stażu pracy oraz podstawy wymiaru emerytury, a do wniosku dołączył decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego nr (...)z dnia 20 lutego 2017 roku (otrzymaną listem poleconym w dniu 27 kwietnia 2018 roku) orzekającą, że rozpoczął on działalność artystyczną jako muzyk (pianista) od dnia 09 października 1970 roku (wniosek, decyzja Komisji w aktach ZUS bez numeracji).

W dniu 03 lipca 2017 roku B. D. w siedzibie Inspektoratu ZUS w G. wniósł o objęcie go ubezpieczeniem jako twórcy powołując się na w/w decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz wniosek o przywrócenie terminu do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenia społeczne jako twórca za okres od 09 października 1970 roku do 30 września 1995 roku (protokół w aktach ZUS bez numeracji kart, podanie – k. 48 akt ZUS w aktach sprawy VI U 954/17 SO w Radomiu).

Decyzją z dnia 07 lipca 2017 roku, nr (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił B. D. prawa do uwzględnienia w stażu pracy okresu od 09 października 1970 roku do 30 września 1995 roku, ponieważ wnioskodawca nie zgłosił się do ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności artystycznej (decyzja w aktach ZUS bez numeracji kart).

Pismem z dnia 24 lipca 2017 roku organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że nie można przywrócić terminu na opłacenie składek po terminie (pismo ZUS – k. 47 akt ZUS w aktach sprawy VI U 954/17 SO w Radomiu).

Decyzją z dnia 27 września 2017 roku, nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, że B. D. nie podlega dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym za okres od 09 października 1970 roku do 31 grudnia 1973 roku; podlega ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo za okres od 01 stycznia 1974 roku do 30 września 1995 roku i nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym za okres od 01 stycznia 1999 roku (decyzja – k. 35 akt ZUS w aktach sprawy VI U 954/17 SO w Radomiu).

W dniu 06 listopada 2017 roku wnioskodawca wniósł odwołanie od w/w decyzji ZUS (odwołane – k. 3 akt sprawy VI U 954/17 SO w Radomiu).

Postanowieniem z dnia 12 września 2018 roku w sprawie VI U 954/17 Sąd Okręgowy w Radomiu zobowiązał ZUS do wydania decyzji na wniosek złożony przez wnioskodawcę w lipcu 2017 roku o przywrócenie terminu do opłacania składek (postanowienie – zapis na płycie CD – k. 58 akt sprawy VI U 954/17 SO w Radomiu).

Realizując powyższe zobowiązanie Sądu organ rentowy wszczął postępowanie w sprawie rozpoznania wniosku B. D. o przywrócenie terminu na opłacenie składek na ubezpieczenia społeczne (zawiadomienie o wszczęciu postępowania – k. 71 akt ZUS w aktach sprawy VI U 954/17 SO w Radomiu).

Decyzją z dnia 05 października 2018 roku, nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. Inspektorat w G. odmówił B. D. przywrócenia terminu do opłacenia składek z tytułu działalności twórczej za okres od 09 października 1970 roku do 30 września 1995 roku, podnosząc w jej uzasadnieniu, że w stanie prawnym obowiązującym od dnia 01 stycznia 1999 roku zgodnie z art. 36 ust. 1, 3 4a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2017.1778) każda osoba objęta obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. W przypadku twórców i artystów zgłoszenia należy dokonać w terminie 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej bądź artystycznej, a obowiązek zgłoszenia należy do tych osób. Zgodnie natomiast z art. 47 ust. 1a w/w ustawy twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przypadające przed dniem wydania decyzji Komisji w terminie opłacenia składek za miesiąc w którym decyzję otrzymali. Wskazano, że w terminie do 10 maja 2017 roku (decyzja Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców została doręczona w kwietniu 2017 roku) wnioskodawca nie opłacił składek z tytułu wykonywania działalności twórczej za okres od 09 października 1970 roku do 30 września 1995 roku. Wnioskodawca nie złożył zgłoszenia do ubezpieczeń także w ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji. Podczas postępowania wyjaśniającego nie przedstawił zaś żadnych okoliczności, które uzasadniałyby możliwość przywrócenia terminu opłacenia składek z tytułu wykonywania działalności twórczej za okres od 09 października 1970 roku do 30 września 1995 roku. W związku z czym zdaniem organu brak było podstaw do przywrócenia terminu opłacenia składek w w/w okresie (decyzja w aktach ZUS bez numeracji kart w aktach sprawy VI U 954/17 SO w Radomiu).

Postanowieniem z dnia 31 maja 2017 roku Sąd Okręgowy w Radomiu w związku ze złożonym przez wnioskodawcę odwołaniem od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. Inspektoratu w G., (...), z dnia 05 października 2018 roku odmawiającej mu prawa do przywrócenia terminu opłacenia składek z tytułu działalności twórczej za okres od dnia 09 października 1970 roku do 30 września 1995 roku i mając na uwadze to, że od rozstrzygnięcia tej sprawy będzie zależał wynik postępowania w sprawie o sygn. akt VI U 954/17, Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie w sprawie VI U 954/17 do czasu prawomocnego zakończenia sprawy VI U 1147/18 (postanowienie – k. 113 akt VI U 954/17 Sądu Okręgowego w Radomiu).

Sąd Okręgowy uznał, że:

Odwołanie M. D. jest niezasadne i jako takie zasługiwało na oddalenie. W pierwszej kolejności wskazał, że do dnia 31 grudnia 1998 roku obowiązek ubezpieczenia społecznego osób wykonujących działalność twórczą regulowały przepisy ustawy z dnia 27 września 1973 roku o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (t.j. Dz.U.1983.31.145 z późn. zm.). Do dnia wejścia w życie tej ustawy, to jest do dnia 01 stycznia 1974 roku, twórcy nie podlegali ubezpieczeniom społecznym i nie byli objęci systemem zaopatrzenia emerytalnego, o ile nie posiadali ubezpieczenia z innego tytułu.

Zgodnie z treścią art. 15 ust. 1 pkt 1 tej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin, przy Ministrze Kultury i Sztuki została powołana Komisja do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, do której zadań należało m.in. ustalanie okresów działalności twórczej. Stosownie do treści art. 8 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin, na pokrycie kosztów świadczeń zaopatrzenia emerytalnego twórcy opłacali składki w wysokości

3% od zadeklarowanego przychodu z działalności twórczej. W § 8 ust. 2 ustawy zostało zawarte upoważnienie dla Rady Ministrów do określenia

w drodze rozporządzenia dolnej i górnej granicy przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek, szczegółowe zasady i tryb opłacania składek, a także okresy, w których twórca zostaje zwolniony od opłacania składek. W wykonaniu tej delegacji w dniu 29 grudnia 1973 roku wydane zostało rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U.1974.1.1 z późn. zm.). Stosownie do treści § 2 tego rozporządzenia, organami ustalającymi obowiązek opłacania składek, przyjmującymi deklaracje o przychodach oraz wymierzającymi i pobierającymi składki, a także ustalającymi prawo do świadczeń pieniężnych i świadczeń w naturze z tytułu zaopatrzenia emerytalnego twórców i ich rodzin, są właściwe ze względu na miejsce zamieszkania twórców oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ustalenie obowiązku opłacania składek następowało po przedstawieniu decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, uznającej działalność za twórczą lub artystyczną.

Zgodnie natomiast z § 5 rozporządzenia wykonawczego dla twórcy wykonującego działalność twórczą w dniu wejścia w życie ustawy, obowiązek opłacania składki powstawał z dniem 01 stycznia 1974 roku (ust. 1), a dla twórcy, który rozpoczął wykonywanie działalności twórczej po wejściu w życie ustawy, obowiązek opłacania składki powstawał z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął wykonywanie tej działalności (ust. 2). W § 5 ust. 3 wskazano natomiast, że dla twórcy objętego przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym, obowiązek opłacania składki powstaje z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym zgłosił wniosek o zastosowanie do niego przepisów ustawy (art. 11 ustawy). Obowiązek opłacania składki ustaje z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym twórca podjął pracę (służbę), uzasadniającą objęcie go przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym i nie zgłosił wniosku, o którym mowa w art. 11 ustawy lub wycofał wniosek o zastosowanie do niego przepisów ustawy (§ 6 pkt 2 w/w rozporządzenia). Powstanie obowiązku opłacania składki przez osoby prowadzące zawodowo działalność artystyczną, a określone w § 15 rozporządzenia, wynikało jednoznacznie z jego § 16 ust. 2. W myśl tego przepisu, obowiązek opłacania składek powstawał z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu rozpoczęcia działalności artystycznej, nie wcześniej niż od dnia wejścia w życie rozporządzenia, przy czym ustalenie terminu rozpoczęcia działalności należało do kompetencji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców. Takie rozwiązanie uzasadniała swoistość zawodowa twórców i artystów (często niezwiązanych stosunkiem zatrudnienia), w przypadku których ustalenie przez organ rentowy twórczego lub artystycznego charakteru tej działalności i czasu jej trwania byłoby niemożliwe (lub byłoby znacznie utrudnione). Ponieważ warunkiem podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu twórców było faktyczne bycie twórcą lub artystą oraz zawodowe wykonywanie tej działalności, to stwierdzenie tych okoliczności - w sprawach i trybie wskazanym w art. 15 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców - było wiążące dla organu rentowego, który nie mógł w tym zakresie dokonywać własnych ustaleń (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 09 maja 1997 roku, I SA 847/96, LEX nr 32862). Zapobiegało to możliwości zgłaszania się do ubezpieczenia społecznego (zaopatrzenia emerytalnego) twórców i opłacania składki na to ubezpieczenie przez osoby niespełniające warunków określonych w § 15 rozporządzenia wykonawczego. Z tego też względu, dopiero przedstawienie organowi rentowemu przez twórcę lub artystę decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, uznającej działalność za twórczą lub artystyczną, stanowiło podstawę ustalenia przez organ rentowy, że osoba ta ma obowiązek opłacania składek z tytułu podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu twórców od dnia jego powstania (§ 2 i § 16 ust. 2), a w konsekwencji - ustalenia wysokości składek zgodnie z zadeklarowanym przez twórcę lub artystę przychodem (§ 7 i § 8) bądź ustalenia, że osoba ta jest zwolniona od obowiązku opłacania składki (§ 9).

Rozporządzenie wykonawcze z 1973 roku zastąpione zostało rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 1987 roku (Dz.U.1987.26.145), a następnie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 roku w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U.1990.7.41 z późn. zm.). Począwszy od dnia 01 stycznia 1990 roku szczegółowe zasady zgłaszania do ubezpieczeń społecznych twórców i opłacania składek regulowały przepisy § 44-50 tego ostatniego rozporządzenia. Zgodnie z brzmieniem § 48 pkt 1 - obowiązek opłacania składek

powstawał od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym twórca rozpoczął wykonywanie działalności twórczej. Natomiast obowiązujący od dnia 01 kwietnia 1991 roku przepis § 48a stanowił, że ustanie obowiązku opłacania składek następowało z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym: twórca zaprzestał wykonywania działalności twórczej, ustalono prawo twórcy do emerytury lub renty, chyba że zgłosił on wniosek deklarujący dalsze opłacanie składek, twórca podjął pracę, z tytułu której został objęty przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym, chyba że zgłosił wniosek deklarujący dalsze opłacanie składek. Twórca, stosownie do § 46 rozporządzenia z dnia 20 stycznia 1990 roku, zobowiązany był dokonać w oddziale Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zgłoszenia do zaopatrzenia emerytalnego w ciągu 10 dni od otrzymania decyzji Komisji, uznającej działalność za twórczą i ustalającej datę rozpoczęcia działalności, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamiał twórcę o objęciu zaopatrzeniem emerytalnym oraz o trybie i zasadach opłacania składek, a także wydawał legitymację ubezpieczeniową.

Z powołanych wyżej przepisów ustawy z dnia 27 września 1973 roku o zaopatrzeniu emerytalnym twórców oraz rozporządzeń wykonawczych wynika, że przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 roku twórcy także obowiązani byli do bieżącego opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne, a stosowne decyzje Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców składać powinni w odpowiednich oddziałach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w czasie prowadzenia działalności twórczej. Twórcy mieli obowiązek opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne po przedstawieniu organowi rentowemu decyzji Komisji, powołanej na podstawie poprzednio obowiązującej ustawy. Wcześniejsze przepisy także określały terminy, w których twórcy winni opłacać składki na ubezpieczenie. Zaniechanie tego obowiązku, także wskutek nieubiegania się o wydanie decyzji przez wymienioną Komisję, powodowało przedawnienie należności składkowych, według art. 35 ust. 3 w związku z art. 36 ustawy z dnia 25 listopada 1986 roku o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U.1989.25.137 z późn. zm.) po upływie 5 lat, od dnia w którym składka stała się wymagalna. Także zgodnie z brzmieniem aktualnej regulacji - art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, początek biegu terminu przedawnienia należności z tytułu składek liczyć należy od dnia, w którym składki stały się wymagalne. Osoba zajmującą się działalnością twórczą (artystyczną) w rozumieniu w/w ustawy z dnia 27 września 1973 roku powinna zatem ubiegać się o wydanie decyzji Komisji w czasie prowadzenia działalności twórczej (artystycznej) oraz przedłożyć tę decyzję organowi rentowemu w celu formalnego objęcia zaopatrzeniem emerytalnym i ustalenia wysokości składek.

Warto w tym miejscu powołać także ugruntowane już w tym przedmiocie orzecznictwo z którym Sąd rozpoznający sprawę niniejszą w całości się zgadza. I tak w wyroku z dnia 08 listopada 2012 roku, II UK 95/12 (LEX nr 1238102) Sąd Najwyższy stwierdził, że obowiązek opłacania składki na zaopatrzenie emerytalne twórców powstawał dla osoby prowadzącej zawodowo działalność artystyczną z dniem określonym w § 16 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 roku w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin, a nie z dniem ustalenia tego obowiązku decyzją organu rentowego. Pogląd ten został przyjęty także przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 11 sierpnia 2015 roku, III UZ 8/15 (LEX nr 17715710). Z kolei w wyroku z dnia 12 lutego 2010 roku, II UK 181/09 (LEX nr 590233) Sąd Najwyższy zaznaczył, że upływ terminu przedawnienia zobowiązania składkowego wyznacza granicę czasową, poza którą niemożliwą staje się egzekucja zobowiązania podatkowego, a jego dobrowolne uiszczenie powoduje powstanie nadpłaty. Z tej przyczyny płatnik składek nie ma możliwości zrzeczenia się przedawnienia zobowiązania składkowego. Nie może także domagać się od organu rentowego, aby przyjął od niego przedawnione składki.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony uzyskał na swój wniosek decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Decyzją nr (...)z dnia 20 lutego 2017 roku w/w Komisja ustaliła, że od dnia 09 października 1970 roku wnioskodawca rozpoczął działalność artystyczną jako muzyk (pianista). Działalność twórcza i artystyczna ubezpieczonego, w tym podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego, trwała w spornym okresie do 30 września 1995 roku. Zgodnie z treścią art. 35 ust. 3 obowiązującej wówczas ustawy z dnia 25 listopada 1986 roku o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (Dz.U.1989.25.137) należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne pracowników ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym składka stała się wymagalna. W myśl natomiast art.

35 ust. 4 w/w ustawy bieg przedawnienia przerywało odroczenie terminu płatności, rozłożenie spłaty należności na raty i każda inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik. Składek nie można jednak było dochodzić, jeżeli od terminu ich płatności upłynęło 10 lat. Niewątpliwie przedawnienie składek biegnie zatem od daty ich wymagalności i w spornym okresie obowiązywał 5-letni termin przedawnienia według art. 35 ust. 3 ustawy z 1986 roku, a potem - od 1 stycznia 1999 roku taki sam termin według art. 24 ust. 4 ustawy systemowej. Od 1 stycznia 2003 r., po zmianie ustawy systemowej (Dz.U. z 2002 r. Nr 241, poz. 2074), termin przedawnienia uległ wydłużeniu do 10 lat. Mogła zatem powstać kwestia, czy zmiana terminu przedawnienia wydłużała dotychczasowe (krótsze) terminy przedawnienia, to znaczy czy wierzytelności nieprzedawnione podlegały dłuższemu okresowi przedawnienia. Odpowiedź jest twierdząca. Ustawodawca nie wyraził jej w odrębnej jednostce redakcyjnej ustawy zmieniającej, niemniej wynika to z samej treści zmienionego przepisu stanowiącego, że „należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat, od dnia, w którym stały się wymagalne”, zatem dłuższy termin przedawnienia odnosi się do należności jeszcze wówczas nieprzedawnionych. Zaznaczyć zatem trzeba, że w przypadku wnioskodawcy ostatnia wymagalna składka za miesiąc październik 1995 roku przedawniła się z dniem 01 października 2000 roku, a więc już przed dniem złożenia wniosku o przywrócenie terminu do opłacenia składek, a nawet przed dniem wydania decyzji przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Zdaniem Sądu, mając na uwadze powyższe rozważania, należy stwierdzić, że przedawnienie należności z tytułu składek ma w prawie ubezpieczeń społecznych odmienny charakter prawny, niż w prawie prywatnym, jest to bowiem przedawnienie o charakterze administracyjnym. Z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 59 § 1 pkt 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U.2018.800) wynika, że przedawnienie w ubezpieczeniach społecznych oznacza wygaśnięcie obowiązku składkowego, a nie jedynie brak możliwości przymusowego dochodzenia należności. Skoro przedawnienie składek nie powoduje przekształcenia zobowiązania w naturalne, jak w stosunkach cywilnoprawnych, lecz jego wygaśnięcie, to odpada podstawa świadczenia i nie jest możliwe zrzeczenie się korzystania z przedawnienia, a więc po stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zachodzi brak tytułu prawnego do pobierania składek. Przedawnienie jest także cezurą czasową, poza którą niemożliwa staje się egzekucja zobowiązania, a dobrowolne uiszczenie zobowiązania skutkuje powstaniem nadpłaty.

W odniesieniu natomiast do okresów przypadających przed wejściem w życie obecnie obowiązujących przepisów ustawy systemowej wypowiedział się Sąd Najwyższy w powoływanym już wyroku z dnia 12 lutego 2010 roku, II UK 181/09, w którym wyjaśnił, że z treści art. 109 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika obowiązek rozliczania i opłacania składek należnych za okres do dnia 31 grudnia 1998 roku na podstawie przepisów dotychczasowych. Sąd Najwyższy w przywołanym wyroku wskazał, iż ustanowiony w art. 47 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wyjątek, od zasady comiesięcznego przekazywania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek na ubezpieczenia społeczne - art. 47 ust. 1, dotyczy tych twórców i artystów, którzy uzyskali decyzję już po rozpoczęciu działalności twórczej, co miało miejsce w przypadku wnioskodawcy i co zdarza się często choćby ze względu na czas trwania postępowania przed Komisją i którzy mogą za cały okres przypadający przed wydaniem decyzji jednorazowo zapłacić składki. Jest to niewątpliwie przywilej ustawowy dla tej grupy, ale jego realizacja jest możliwa tylko pod warunkiem, że są to składki należne, a więc nieprzedawnione. Twórca, jak każdy płatnik składek na ubezpieczenia własne, winien zgłosić się do ubezpieczeń w czasie prowadzenia działalności oraz opłacać należne składki i jest to reguła obowiązująca również w poprzednim stanie prawnym. Jeśli zaniecha tego zgłoszenia, wskutek zaniechania wystąpienia w odpowiednim czasie do Komisji, to musi się liczyć z upływem terminów przedawnienia i brakiem możliwości opłacenia składek za okresy przedawnione. Także w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2012 roku, III AUa 283/12 (LEX nr 1642686) Sąd Apelacyjny w Łodzi wskazał, że przyjęcie innej wykładni przepisu art. 47 ust. 1a ustawy systemowej społecznych godziłoby w zasadę równego traktowania ubezpieczonych w zakresie obowiązku opłacania i obliczania składek na ubezpieczenia społeczne, wyrażoną w art. 2a ust. 2 pkt 2 tej ustawy.

Sąd nie kwestionuje przy tym, że ubezpieczony podlegał zaopatrzeniu emerytalnemu twórców od dnia 01 stycznia 1974 roku do dnia 31 września 1995 roku, brak jest jednak podstaw prawnych do konstruowania po stronie organu rentowego obowiązku przyjęcia od ubezpieczonego przedawnionych składek na ubezpieczenie emerytalne,

albowiem zobowiązania składkowe za ten okres wygasły, bowiem do określenia początku biegu terminu przedawnienia należności składkowych stosuje się przepisy obowiązujące w okresie istnienia obowiązku zapłaty składek, a więc powołane wyżej przepisy wykonawcze do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin, a także przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a nie inne terminy oraz przepisy. To bowiem rzeczą ubezpieczonego było zadbanie o wydanie orzeczenia przez Komisję w momencie rozpoczynania działalności i terminowe regulowanie należności składkowych.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. i powołanych przepisów, Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie I. sentencji wyroku.

O kosztach postępowania w punkcie II. sentencji wyroku Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Zasądzona od M. D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. kwota 180 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika organu rentowego, które zostało określone na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 t.j.).

Apelację od wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy.

Wyrok zaskarżył w całości.

Wyrokowi zarzucił;

1) naruszenie art. 32 Konstytucji RP, art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z 13.10.1998r. w związku z art. 59 § 1 pkt 9 stawy ordynacja podatkowa poprzez błędną wykładnię, z której wynika, że nie można się zrzec korzystania z przedawnienia roszczeń.

Skarżący został potraktowany inaczej (gorzej) niż inni twórcy i stanowi to ewidentne naruszenie art. 32 Konstytucji. Wnioskodawca zachowując formalne wymagania zgłoszenia się do ubezpieczeń społecznych po wydaniu decyzji przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy MK i DZ N zgłosił się do ubezpieczyciela w przepisany terminie.

2) Obrazę prawa materialnego to jest:

- naruszenie art. 48b, art. 47 ust. 1, 1a oraz 24 ust.4 w związku z art. 35 ust. 4a ustawy systemowej przez ich błędną wykładnię i bezpodstawne stwierdzenie, że należności z tytułu składek uległy przedawnieniu i ubezpieczony nie jest uprawniony do ich uiszczenia, podczas gdy należności z tytułu składek stały się wymagalne dopiero po 10.05.2017r. i zgodnie z art. 24 ust. 4 ustawy systemowej dopiero od tej daty należy liczyć okres ich przedawnienia.

- naruszenie art. 36 ust. 4a oraz art. 47 ust. 1 i 1a ustawy systemowej przez błędną wykładnię i uznanie, że wskazane w tych przepisach terminy nie podlegają przywróceniu w przypadku, w którym ubezpieczony nie złożył w terminie 7 dni od otrzymania decyzji Komisji wniosku o ubezpieczenie społeczne oraz nie opłacił składek za okres wykonywania działalności twórczej przed dniem wydania decyzji, czyli traci bezpowrotnie prawo do ich uiszczenia.

- naruszenie art. 5 kc oraz przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy wszelkie okoliczności sprawy przemawiały za jego zastosowaniem i zmianą zaskarżonej decyzji.

3) Obrazę prawa procesowego przez naruszenie:

- art.233§1 kpc w związku z 227 kpc przez błędną ocenę materiału dowodowego polegającą na całkowitym pominięciu części dowodów to jest zeznań świadków i sprzeczności ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego przez błędne przyjęcie, że nie występują przesłanki do przywrócenia ubezpieczonemu terminu do złożenia wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym twórcy oraz do złożenia deklaracji ubezpieczeniowych i opłacania składek co skutkowało oddaleniem odwołania.

- art.233§1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na błędnym przyjęciu, że do ubezpieczonego nie ma zastosowania art. 123 ustawy systemowej w związku z art. 9 kpa oraz art. 8 kpa co w konsekwencji doprowadziło do błędnego uznania przez Sąd, że organ rentowy nie miał obowiązku pouczenia ubezpieczonego o konieczności złożenia w terminie 7 dni od otrzymania decyzji, wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym twórcy, o konieczności złożenia dokumentów oraz opłacenia składek do 10 dnia następnego miesiąca po miesiącu, w którym otrzymał decyzję oraz o konsekwencjach tych czynności.

- art. 233 kpc w związku z art. 227 poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów poprzez pominięcie okoliczności, że ubezpieczony zgłosił się do ZUS wraz z decyzją Komisji w ustawowym terminie 7 dni od otrzymania.

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku zgodnie z wnioskiem skarżącego albo o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania za obie decyzje.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawcy organ rentowy wnosił o jej oddalenie. Zdaniem ZUS bezzasadne są podniesione zarzuty naruszenia prawa materialnego i procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie znajduje uzasadnionych podstaw. Sąd Okręgowy przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe i dokonał właściwych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne, wobec czego nie zachodzi konieczność ich powtarzania. Sąd zastosował znajdujące zastosowanie w sprawie przepisy prawne, dokonując ich prawidłowej wykładni. Nie naruszył wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego i procesowego.

Przede wszystkim nie zasługuje na uwzględnienie wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji do ponownego rozpoznania. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd drugiej instancji może - stosownie do art. 477^{14a} kpc - uchylając wyrok Sądu pierwszej instancji, uchylić także objętą nim decyzję organu rentowego i przekazać sprawę bezpośrednio temu organowi do ponownego rozpoznania. Przepis ten służy rozwiązywaniu sytuacji, w których - ze względu na zakres kompetencji sądu ubezpieczeń społecznych - przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji nie może doprowadzić do usunięcia uchybień popełnionych przez organ rentowy. Stosowany jest wówczas, gdy konieczne jest skasowanie decyzji organu rentowego i wydanie nowej, po przekazaniu sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, w tym przeprowadzenia prawidłowego postępowania przed tym organem - uwzględniającego wszelkie wymagania wynikające z prawa materialnego. Nie chodzi przy tym o braki decyzji usuwalne przy wstępnym rozpoznaniu odwołania od decyzji ani wady wynikające z naruszenia przepisów postępowania regulujących postępowanie przed organem rentowym, np. przepisów kpa. Sąd ubezpieczeń społecznych może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego. (postanowieni Sądu Najwyższego II UZ 34/18 z 09.01.2019)

Skorzystanie z art. 477^{14a} kpc jest możliwe wówczas, gdy organ rentowy minął się z sednem sporu. (postanowienie SN z 07.02.2019r. I UZ 51/19) Upoważnienie do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu pojawia się w sytuacjach, w których ani organ rentowy, ani sąd pierwszej instancji nie rozpoznali istoty odwołania, a jego zweryfikowanie wymaga dokonania istotnych ustaleń faktycznych i prawidłowego zastosowania przepisów prawa materialnego.

Sytuacja taka nie zachodzi w niniejszym postępowaniu.

Jak wynika z ustaleń Sądu Okręgowego oraz danych w aktach emerytalnych i sądowych wnioskodawca, uprawniony do emerytury od 2012 roku złożył w dniu 28.04.2017r. wniosek o przeliczenie stażu pracy i podstawy wymiaru emerytury, dołączając do wniosku decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i

Dziedzictwa Narodowego z dnia 20.02.2017r., z której treści wynikało, że od dnia 09.10.1970r. rozpoczął działalność artystyczną.

W dniu 03.07.2017r. wniósł o objęcie go ubezpieczeniem społecznym jako twórcy powołując się na tą decyzję oraz wnioszek o przywrócenie terminu do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne jako twórca za okres od 09.10.1970r. do 30.09.1995r. Pismem z 24.07.2017r. organ poinformował wnioskodawcę, że nie może przywrócić terminu na opłacenie składek po terminie. Decyzją z dnia 27.09.2017r. ZUS stwierdził, że wnioskodawca nie podlega dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym za okres od 09.10.1970r. do 31.12.1973r., podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym za okres od 01.01.1974r. do 30.09.1995r. i nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym za okres od 01.01.1999r.

Na skutek odwołania od tej decyzji, toczy się postępowanie przed Sadem Okręgowym w Siedlcach o sygnaturze VI U 954/17 (aktualnie zawieszono postanowieniem z dnia 31.05.2019r. do czasu prawomocnego zakończenia niniejszej sprawy). W toku sprawy, wykonując zobowiązanie Sądu, organ wydał zaskarżoną decyzję odmawiając przywrócenia terminu do opłacenia składek. Zatem organ rozstrzygnął o istocie wniosku, także Sąd ocenił prawidłowość wydanej decyzji, tyle, że niezgodnie z oczekiwaniami skarżącego. Jednakże nie stanowi to powodu do uchylenia wyroku oraz decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Przedmiotem sporu w niniejszym postępowaniu było ustalenie czy organ ubezpieczeniowy prawidłowo odmówił wnioskodawcy przywrócenia terminu do opłacania składek z tytułu działalności twórczej za okres od 09.10.1970r. do 30.09.1995r. Ma to znaczenie dla wnioskodawcy, by okres opłacania składek zwiększył wysokość jego emerytury. Sąd Okręgowy uznał, że organ zasadnie odmówił przywrócenia terminu uznając, że składki uległy przedawnieniu. Z rozstrzygnięciem tym należy się zgodzić, gdyż znajduje ono oparcie w prawie. Sąd Okręgowy bardzo szczegółowo przedstawił przepisy regulujące podleganie ubezpieczeniom społecznym twórców i zasady opłacania składek w okresie wykonywania przez wnioskodawcę działalności twórczej. Wyjaśnił reguły dotyczące przedawnienia składek. Wobec wyczerpującego w tej mierze uzasadnienia nie ma potrzeby ponownego ich powtarzania, poza stwierdzeniem, że przepisy te zostały przytoczone właściwie.

Sąd pierwszej instancji nie naruszył art. 32 Konstytucji RP i art. 31 ustawy systemowej w związku z art. 59§1 pkt 9 ordynacji podatkowej. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 32 gwarantuje równość wobec prawa i prawo do równego traktowania przez władze publiczne oraz zakaz dyskryminacji w życiu publicznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Równość wobec prawa nakazuje identyczne traktowanie wszystkich adresatów norm prawnych znajdujących się w takiej samej lub podobnej sytuacji prawnie relewantnej. Oznacza to zakaz dyskryminowania jak i faworyzowania tych osób, a zarazem nakaz odmiennego traktowania osób, które takiej cechy nie posiadają.

Dyskryminacja pojawia się w sytuacji, gdy zróżnicowanie podmiotów następuje ze względu na cechę osobistą. Wnioskodawca nie wykazał, aby został potraktowany gorzej, inaczej niż inni twórcy. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd orzekający oparł się na szeregu orzeczeń wydanych przez Sądy Apelacyjne i Sąd Najwyższy, rozstrzygających wcześniej sprawy o podobnym stanie faktycznym i prawnym. W tej sprawie Sąd nie zaprezentował odmiennego stanowiska, nie przedstawił innej wykładni prawa, nie wskazał na żadną cechę osobistą wnioskodawcy, która miałaby znaczenie przy wyrokowaniu.

Zgodnie z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio m.in. przepis art. 59§ 1 pkt 9 ustawy ordynacji podatkowej, z którego wynika, że zobowiązanie podatkowe wygasa w całości lub w części wskutek przedawnienia. Przepis ten jedynie stanowi o wygaśnięciu przedawnionych zobowiązań, nie określa natomiast początku biegu terminy przedawnienia. Autonomiczność i odrębność przepisów prawa ubezpieczeń społecznych wobec przepisów prawa cywilnego sprawia, iż na gruncie stosunków ubezpieczenia społecznego dopuszcza się tylko na zasadzie wyjątku stosowanie regulacji cywilistycznych. Nie ma podstaw do stosowania do zobowiązań składkowych przepisu art. 117 § 2 kc. Natomiast przepisy ustawy systemowej dotyczące przedawnienia składek nie przewidują możliwości zrzeczenia się przedawnienia, co wynika z odmiennego skutku,

jaki wywołuje przedawnienie składek w stosunku do przedawnienia zobowiązań cywilnoprawnych. Przedawnienie składek powoduje wygaśnięcie zobowiązania. Odpada tym samym podstawa świadczenia. Wygaśnięcie zobowiązania składkowego powoduje, że płatnik składek nie jest już zobowiązany do zapłaty składki, a organ rentowy, nie mając tytułu prawnego, nie jest uprawniony do jej pobierania. Upływ terminu przedawnienia zobowiązania składkowego wyznacza granicę czasową, poza którą niemożliwą staje się egzekucja zobowiązania podatkowego, a jego dobrowolne uiszczenie powoduje powstanie nadpłaty. Z tej przyczyny płatnik składek nie ma możliwości zrzeczenia się przedawnienia zobowiązania składkowego. Stąd też skarżący w oparciu o zasadę wyrażoną w art. 32 Konstytucji RP nie może domagać się od organu rentowego, aby przyjął od niego przedawnione składki.

Niezasadny jest podniesiony zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, zawartych w art. 48b, art. 47 ust. 1, 1a oraz 24 ust.4 w związku z art. 35 ust. 4a ustawy systemowej. Sąd prawidłowo uznał, że ostatnia wymagalna składka za miesiąc październik 1995r. przedawniła się na koniec 2000r. a więc wnioski o przywrócenie terminu do opłacania składek jak i sama decyzja Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego miały miejsce już po upływie przedawnienia.

Twierdzenie, że należności z tytułu składek stały się wymagalne dopiero po dniu 10.05.2017r. i że od tej daty należy liczyć przedawnienie nie znajduje oparcia w przepisach.

W całym spornym okresie terminy zapłaty składek wynikają z określonych aktów prawnych. Są nimi akty wykonawcze do ustawy z dnia 29 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin. Termin zapłaty składek regulowały odpowiednie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.), wydanego na podstawie art. 8 ust. 2 tej ustawy - w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1983 r., znowelizowane na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1984 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. Nr 9, poz. 35). Kolejnym aktem prawnym było rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 1987 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. Nr 26, poz. 145 ze zm.), następnie zaś rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. Nr 7, poz. 41 ze zm.). powołanych przepisów ustawy z dnia 27.09.1973r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców oraz rozporządzeń wykonawczych wynika, że przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych twórcy także byli obowiązani do bieżącego opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne, a stosowne decyzje Komisji do Spraw Zaopatrzenia Twórców powinni składać w odpowiednich oddziałach ZUS w czasie prowadzenia działalności twórczej. Zaniechanie tego obowiązku powodowało przedawnienie składek według art. 35 w zw. z art. 36 ustawy z 25.11.1986r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (tj. DZ.U. z 1989r., nr 25, poz. 137 ze zm.) Na podstawie art. 35 ust. 3 należności składkowe ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym składka stała się wymagalna.

Na podstawie rozporządzeń wykonawczych z 1973r. i 1987r. roczną składkę ustaloną przez ZUS twórca miał obowiązek opłacać za cały rok kalendarzowy jednorazowo bądź w dowolnych ratach, nie później niż do końca roku kalendarzowego, którego składka dotyczyła. Natomiast na podstawie rozporządzenia z 1990r. twórca był obowiązany obliczać kwotę należnych składek i bez uprzedniego wezwania opłacać składki w terminie do 10 następnego miesiąca po upływie kwartału za kwartał ubiegły.

Natomiast przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych regulują sytuację twórców i artystów od dnia jej wejścia w życie, tj. od 1 stycznia 1999 r. Przepis art. 36 ust. 4a, dodany ustawą z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 110, poz. 1256) z dniem 30 grudnia 1999 r. stanowi, że twórcy i artyści zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych dokonują w ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej. Z kolei w myśl art. 47 ust. 1a (dodany od 30 grudnia 1999 r. na mocy ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw) twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego

Twórców w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję. Wynikający z tych przepisów sposób i termin opłacania składek przez twórców i artystów, nie mogą mieć zastosowania do stanów zaistniałych, w okresie, kiedy przepisy te nie obowiązywały. Innymi słowy, wymagalność składek w okresie przed 1 stycznia 1999 r. określają przepisy regulujące tę materię przed wskazaną datą. (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.02.2010r. II UK 181/09)

Z powołanych przepisów jednoznacznie wynika, iż skarżący, jako osoba podlegająca z mocy ustawy obowiązkowi zaopatrzenia emerytalnego twórców i ich rodzin - miał obowiązek na bieżąco - na zasadach wynikających z rozporządzeń wykonawczych - opłacać składki z tego tytułu. Zaprezentowany w apelacji pogląd, iż obowiązek składkowy powstał dopiero po wydaniu przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców decyzji z 20 lutego 2017r. jest oczywiście błędny - nie ma żadnego oparcia w stanie prawnym. Twórca, który zaniechał zgłoszenia do ubezpieczeń we właściwym czasie musi się liczyć z biegiem terminów i brakiem możliwości zapłacenia składek za okresy przedawnione. Zaniechanie tego obowiązku, również poprzez nieubieganie się we właściwym czasie o wydanie decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego, powodowało przedawnienie należności z tytułu składek na ubezpieczenie emerytalne twórców według cytowanych wyżej przepisów art. 35 i 36 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych. Zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych następowało po przedłożeniu decyzji Komisji, to jednak obowiązek opłacania składek wiązał się z prowadzoną działalnością twórczą, a Komisja jedynie potwierdziła jej prowadzenie. Stąd osoba zajmująca się działalnością twórczą obowiązana była o ubieganie się o wydane właściwej decyzji przez Komisję w czasie prowadzenie tej działalności i przedłożenia tej decyzji organowi rentowemu w celu ustalenia wysokości składki. Brak jest podstaw do twierdzenia, że decyzja Komisji warunkowała powstanie obowiązku zaopatrzenia, a w konsekwencji opłacania składki przez wnioskodawcę.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko SN zawarte w wyroku z 08.11.2012 w sprawie II UK 95/12, że obowiązek opłacania składki na zaopatrzenie emerytalne twórców powstawał dla osoby prowadzącej zawodowo działalność artystyczną z dniem określonym w § 16 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.), a nie z dniem ustalenia tego obowiązku decyzją organu rentowego (§ 2 ust. 2 tego rozporządzenia).

Wnioskodawca rozpoczął działalność twórczą w 1970r. Od 01.01.1974r. powstał dla niego obowiązek opłacania składek. Do okresów działalności twórczej przed 01.01.1974r. mógł zostać zaliczony wcześniejszy okres pod warunkiem, że zostały opłacone składki za cały okres działalności twórczej po wejściu w życie ustawy z 27.09.1973r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin. Wnioskodawca od 01.10.1995r. był zatrudniony w Akademii (...) w Ł.. Od tej daty, skoro posiadał obowiązkowy pracowniczy tytuł ubezpieczeniowy ustał jego obowiązek opłacania składek w związku z wykonywaną działalnością twórczą. Tymczasem decyzję Komisji o wykonywaniu działalności twórczej uzyskał w kwietniu 2017 roku, niemal 5 lat po nabyciu prawa do emerytury a wiele lat po zakończeniu działalności twórczej. Decyzja Komisji o rozpoczęciu działalności twórczej w 1970 r., wydana na wniosek z 07.02.2017r., a więc po upływie 22 lat, kiedy ustał obowiązek opłacania składek pozostaje bez wpływu na ustalenie daty wymagalności składek na ubezpieczenie społeczne wnioskodawcy.

Z powołanych wyżej przepisów rozporządzeń wykonawczych wynika, iż w latach 1970 - 1989 r., skarżący winien opłacić, należną za dany rok, składkę do końca każdego roku kalendarzowego, którego dotyczyła, a zatem termin przedawnienia zgodnie z art. 35 i 36 ustawy o organizacji i finansowaniu świadczeń "najmłodszego – za 1989r." zobowiązania upłynął skarżącemu z dniem 31 grudnia 1994 r. W latach 1990 - 1995 skarżący winien rozliczać się kwartalnie i składkę opłacać do 10 dnia miesiąca kolejnego kwartału za kwartał ubiegły. Termin przedawnienia ostatniego zobowiązania za III kwartał 1995 r. upłynął mu, zatem z dniem 10 października 2000 r.

Nietrafny jest także zarzut naruszenia prawa materialnego dotyczącego art. 36 ust. 4a oraz art. 47 ust. 1 i 1a ustawy systemowej, bowiem przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych regulują sytuację twórców od dnia wejścia w życie, tj. od 01.01.1998r.

Zarzut ten jest zresztą niezrozumiały. Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się wskazania przez Sąd Okręgowy, że terminy wskazane w tych przepisach nie podlegają przywróceniu w przypadku, w którym ubezpieczony nie złoży w terminie

7 dni od daty otrzymania decyzji Komisji wniosku o ubezpieczenie społeczne oraz nie opłaci składek za okres wykonywania działalności twórczej przed dniem wydania decyzji, czyli traci bezpowrotnie prawo do ich uiszczenia. Te argumenty były wskazywane przez organ rentowy, który kwestię rozstrzygnięcia przywrócenia terminu do opłacania składek rozpatrywał także na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, badając formalne warunki złożenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności prawnej - zawarte w art. 58 kpa. W myśl tego przepisu wniosek o przywrócenie terminu należy wnieść w ciągu 7 dni od ustania przyczyny uchybienia terminu. Jednocześnie w wniesieniu prośby należy dopełnić czynności, dla której było określony termin. Dodatkowo należało uprawdopodobnić, że uchybienie nastąpiło bez jego winy. Sąd Okręgowy nie zajmował się tym zagadnieniem. Skupił się na fakcie, że należności z tytułu składek przedawniły się i wygasły przed dniem złożenia wniosku a zatem w myśl obowiązujących przepisów nie mogą być opłacone, a więc nie ma możliwości wyrażenia zgody na ich opłacenie.

W tym kontekście nie zasadne są zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego określone w art. 233§ 1 kpc w zw. z art. 227 kpc. Sąd wyjaśnił wszystkie fakty istotne dla rozstrzygnięcia. Zgromadzony materiał dowodowy ocenił nie przekraczając zasady swobodnej oceny. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok SN z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00). Naruszenie zasad swobodnej oceny dowodów nie może polegać na przedstawieniu przez stronę alternatywnego stanu faktycznego, a tylko na podważeniu przesłanek tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna.

W niniejszej sprawie Sąd prawidłowo ustalił, że nie występują przesłanki do przywrócenia terminu do złożenia deklaracji i opłacenia składek wobec ich przedawnienia. Jest to okoliczność prawna i zeznania osób złożone w sprawie nie miały żadnego znaczenia. Zasadnie zatem Sąd je pominął.

Nie zaistniała także potrzeba zastosowania przez Sąd art. 123 ustawy systemowej w zw. z art. 9 kpa oraz art. 8 kpa. Postępowanie sądowe w sprawach dotyczących ubezpieczenia rentowego wszczynane jest w rezultacie odwołania wniesionego przez ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma więc ono charakter kontrolny. Jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem - w aspekcie formalnym i materialnym - decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu.

Wnioskodawca przedłożył decyzję Komisji o podjęciu działalności twórczej do akt emerytalnych z wnioskiem o przeliczenie emerytury. Organ zwrócił się do niego o wyjaśnienie jaki był cel złożenia tego dokumentu. Ostatecznie wnioskodawcy udzielono informacji dotyczących warunków zgłoszenia się do ubezpieczeń i opłacania składek. Nie miało to w końcu decydującego znaczenia dla ich zapłaty.

Rzeczą najistotniejszą i decydującą w sprawie, że odmówiono wnioskodawcy prawa do opłacenia składek w związku z wykonywaną działalnością artystyczną był fakt, że składki uległy przedawnieniu, nie było podstaw prawnych do zrzeczenia się przedawnienia roszczenia i zobowiązanie wygasło, wobec czego ZUS nie był uprawniony do ich przyjęcia.

Należy jeszcze dodać przepis art. 36 ust. 4a, dodany ustawą z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 110, poz. 1256) z dniem 30 grudnia 1999 r. stanowi, że twórcy i artyści zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych dokonują w ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej. Z kolei w myśl art. 47 ust. 1a (dodany od 30 grudnia 1999 r. na mocy ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw), twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję. Wynikający z tych przepisów sposób i termin opłacania składek przez twórców i artystów, nie mogą mieć zastosowania do stanów zaistniałych, w okresie, kiedy przepisy te nie obowiązywały. Wymagalność składek w okresie przed 1 stycznia 1999 r. określają przepisy regulujące tę

materię przed wskazaną datą. Decyzja Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców z dnia 20 lutego 2017 r. została wydana po wygaśnięciu zobowiązania składkowego skarżącego. Przepis art. 47 ust. 1a ustawy systemowej, dodany przez art. 1 pkt 25 lit. b ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 110, poz. 1256 ze zm.), zmieniającej tę ustawę z dniem 30 grudnia 1999 r., nie dotyczy osób, których okresy działalności twórczej przypadają w całości przed wejściem w życie tej ustawy i które podlegając obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego na podstawie przepisów ustawy z 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców nie zgłosiły się do ubezpieczeń emerytalnych pod rządami tej ustawy. Brak podstaw do przyjęcia takiego stanowiska, że ustawodawca, poprzez dodanie po art. 47 ust. 1 ustawy systemowej przepisu ustępu 1a zamierzał umożliwić twórcom, których obowiązek ubezpieczenia ustał przed wejściem w życie nowego systemu ubezpieczeń, jednorazowe zapłacenie składek na ubezpieczenia emerytalne za okresy sprzed 1 stycznia 1999 r., które uległy przedawnieniu.

Sąd nie miał też podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie art. 5 kc. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych art. 5 kc nie ma zastosowania, zaś materialnoprawną podstawą świadczeń emerytalno-rentowych mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z 19 czerwca 1986 r., II URN 96/86, Służba Pracownicza 1987 nr 3; wyrok z 29 października 1997 r., II UKN 311/97, OSNAPiUS rok 1998, nr 15, poz. 465; wyrok z 26 maja 1999 r., II UKN 669/98, OSNAPiUS rok 2000, nr 15, poz. 597 - notka; wyrok z 12 stycznia 2000 r., II UKN 293/99, OSNAPiUS rok 2001, nr 9, poz. 321 postanowienie z 26 maja 1999 r., II UKN 670/98, niepublikowane). Zarzut nadużycia prawa podmiotowego, albo czynienia ze swego prawa podmiotowego użytku niezgodnego z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych musiałby być odniesiony do czynności organu rentowego, który wydając decyzję nie korzysta ze swoich praw podmiotowych (regulowanych prawem prywatnym - kodeksem cywilnym), lecz realizuje ustawowe kompetencje organu władzy publicznej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2006 r., I UK 128/06, I UK 128/06).

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc, oddalił apelację, jako bezzasadną.